

A Century of Soil Salinity Research in India

An Annotated Bibliography 1863—1976.

(I. C. GUPTA & K. N. PAHWA)

Oxford and IBH Publishing Co. New Delhi-Bombay-Calcutta, 1978

Közismert, hogy India tekintélyes helyet foglal el azok között az országok között, amelyekben igen nagy területen fordulnak elő szikes talajok. Indiában több mint hét millió hektár talaj kifejezetten szikes. Ha ehhez hozzászámítjuk azt is, hogy e szikesek gyakran az ország legsűrűbben lakott területein fordulnak elő, megítélhetjük, mennyire fontos a szikesedés elleni küzdelem Indiában.

Az indiai szakemberek igen régen foglalkoznak azokkal a módszerekkel, melyek segítségével a szikes talajokat megjavíthatják és termővé tehetik. Ennek egyik előfeltétele a szikes talajok és a bennük lejátszódó folyamatok jobb megismerése. Így természetesen, hogy Indiában sok intézményben tanulmányozzák a szikes talajokat, és rendkívül tekintélyes azoknak a közleményeknek a száma is, amelyek ezzel a problémával foglalkoznak.

GUPTA, I. C. és PAHWA, K. N. az Indiai Központi Szikikutató Intézet munkatársai összeállították a szikes talajokkal foglalkozó, az elmúlt száz év alatt publikált indiai közlemények bibliográfiáját. Figyelemre méltó, hogy a felsorolásban szereplő első közlemény már 1863-ban jelent meg, ami azt jelenti, hogy a talajtan, mint önálló tudomány fellépésének idején indiai szakemberek a szikes talajokkal kapcsolatos közleményt már publikáltak.

MEDLICOTT, H. B. volt az, akinek az India észak-nyugati vidékein előforduló szikes talajokon megfigyelt sókivirágzásról, valamint a folyók és csatornák vízének minőségéről szóló közleménye az Ázsiai Királyi Társaság folyóiratában 1863-ban megjelent. Figyelemre méltó, hogy a szerző nemcsak a jelenséget írja le, hanem annak okairól is, máig is elfogadható magyarázattal szolgál. Kifejti azt a véleményét, hogy a talajban és annak felső rétegeiben felhal-

mozódó sók, melyek toxikusak a növényekre, a talajvízből kerültek a talajszelvénybe. Ugyancsak rámutat az öntözővíz és az öntözés szerepére a talajok szikesedésében. Azt is tartalmazza a közlemény, hogy a drenázs hiánya vagy elégtelensége ugyancsak közrejátszhat az ushar típusú talajok kialakulásában.

Annak ellenére, hogy mint a bibliográfia mutatja, az indiai talajtanban több mint 125 éve jelent meg az első közlemény a szikes talajokkal kapcsolatban, az összeállításból az is kitűnik, hogy a bibliográfiában szereplő művek kevesebb, mint 1%-a került publikálásra a századforduló előtt, továbbá, hogy az összes felsorolt bibliográfiai hivatkozás mintegy 90%-a az utóbbi húsz év publikációit tartalmazza. Ez nemcsak azért figyelemre méltó, mert jól mutatja az indiai talajtan fejlődését, de azért is, mivel a bibliográfiában levő hivatkozások nagy része eléggé új és korszerű közleményre vonatkozik.

A könyv kerek 400 oldalon, 1101 hivatkozással foglalkozik, és ámbár elég röviden, de pontosan és érthetően összefoglalja a közlemények tartalmát, rámutat lényeges mondanivalójukra.

A szerzők az idézett publikációk első szerzőjének alfabetikus rendjében közlik a szerzők és közlemények címét, megjelenésének helyét, évét és terjedelmét. Ezt követi egy néhány sortól kb. fél nyomtatott oldalig terjedő rövid ismertetés a közlemény lényeges mondanivalójáról.

A szerzők a bibliográfiában teljességre törekedtek, azonban természetesen még hátrahagyniuk kellett azt a területet, amelyet az anyagba bekapcsolhattak. Így korlátozódtak az indiai szakemberekre és az indiai talajokkal kapcsolatos közleményekre. Ezért hiányzik a bibliográfiából indiai vagy indiai származású számos kutatónak olyan

dolgozataira való hivatkozás, amelyek esetleg Indián kívüli szikes talajokkal vagy pedig a szikesedés egyes elvi alap kutatási problémáival foglalkoztak. Ez utóbbi némi disszonanciát is okoz, ugyanis indiai intézményekben dolgozó számos szerzőnek olyan közleményére való hivatkozás szerepel a bibliográfiában, amelyek bizonyos talajfizikai, talajkémiai problémákat ölelnek fel a szikes talajokkal kapcsolatban. Ezek a közlemények rendszerint indiai folyóiratokban láttak napvilágot. Hiányzik viszont számos hasonló közlemény, amelyet ugyancsak indiai szerzők publikáltak esetleg társ-szerzőkkel, de nem Indiában, hanem külföldön.

A bibliográfiai részt tárgy- és névmutatató követi, majd azoknak a főbb indiai és külföldi folyóiratoknak felsorolása, amelyben indiai szerzők szikes talajokkal kapcsolatos dolgozatai megjelentek. Meg kell jegyeznünk, hogy e felsorolásban két hazai folyóirat, az „Acta Agronomica” és az „Agrokémia és Talajtan” is szerepel.

A bibliográfia megjelenése Indián túlmenőleg is jelentős, mert újólag felhívja a figyelmet arra a fontos megállapításra, amit a könyv számos előszó és bevezető írója közül UPPAL, H. L. a punjabi Kutató Intézet volt igazgatója is hangsúlyoz. UPPAL

utal rá, hogy a szikes talajok eddigi kutatása ámbár szép eredményekkel járt, nem sikerült mégsem a szikes talajokat termővé tenni, sem pedig a további szikesedési folyamatokat megállítani.

A szerzők munkája felhívja a figyelmet, hogy a sok eddigi eredmény mellett, milyen további feladatok várnak a szikes talajok kutatóira. Túlmenően ezen, a bibliográfia érdeme, hogy teljes összeállítást ad az indiai szikes kutatással kapcsolatos közleményekről, és ennek segítségével az érdeklődő olvasó képet nyerhet arról, hogy mi történt e kérdés tudományos vizsgálatában több mint egy évszázad alatt Indiában.

Nem kétséges, hogy a rendkívül nagy munkát, pontos figyelmet és fáradtságot igénylő összeállítás mind Indiában, mind pedig más országban komoly segítséget nyújthat a kérdéssel foglalkozó szakembereknek, de ezen túlmenőleg tudományágunk történetével foglalkozó érdeklődőknek is.

SZABOLCS ISTVÁN
MTA Talajtani és Agrokémiai
Kutató Intézete, Budapest

Érkezett: 1978. április 10.